

УДК 373.014.623

Решетова І.А., Набока О.Г.*

МІСЦЕ БАТЬКІВСЬКИХ КОМІТЕТІВ У ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОМУ УПРАВЛІННІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Статтю присвячено розгляду проблеми діяльності батьківських комітетів школи та їхнього місця в державно-громадському управлінні загальноосвітнім навчальним закладом. У статті з'ясовано сутність поняття «державно-громадське управління», його мету та завдання. Дослідником проаналізовано нормативно-правові документи, які регламентують діяльність батьківських комітетів шкіл. Досліджено питання діяльності органів громадського самоврядування, зокрема батьківських комітетів загальноосвітніх навчальних закладів. У ході наукового пошуку розглянуто діяльність постійно діючих комісій батьківських комітетів шкіл. Детального розгляду набули питання напрямків діяльності постійно діючих комісій батьківських комітетів загальноосвітніх навчальних закладів.

Ключові слова: державно-громадське управління, батьківський комітет загальноосвітнього навчального закладу, постійно діючі комісії.

Перехід до демократичного суспільства передбачає низку політичних, економічних, соціальних та культурних змін. Тому процес формування в молоді демократичного світогляду є одним із пріоритетних завдань сучасної освіти на шляху перебудови освітньої системи. Цей процес вимагає науково обґрунтованих підходів до розвитку системи освіти та її управління.

Розкриттю проблеми присвячено праці багатьох учених. Зокрема досліджено методологічні основи демократизації управління загальноосвітньою школою (В. Бегей), соціальний механізм управління освітою в умовах переходу до ринку (В. Вихрова), наукові засади реформування управлінської діяльності районного відділу освіти в сучасних умовах (О. Зайченко), управління загальноосвітнім навчальним закладом, методологічний аспект (М. Кириченко), теорію і методику внутрішньошкільного управління в сучасних умовах (С. Приков). Моделі державно-громадського управління освітою описано Г. Єльніковою. Співуправління як умову демократизації системи освіти й поєднання в управлінні державного і громадських начал визначають В. Зверева, Ю. Конаржевський, А. Моїсеєва, Т. Шамова.

Окремі питання щодо діяльності батьківських комітетів загальноосвітніх навчальних закладів було розглянуто В. Грабовським, О. Зайченко, але практично відсутні дослідження цілісного характеру, які б усебічно висвітлювали діяльність громадських органів загальноосвітніх навчальних закладів.

Метою статті є розкриття сутності батьківських комітетів школи та їхнього значення в державно-громадському управлінні загальноосвітнім навчальним закладом.

Нова система управління освітою поступово утверджується як державно-громадська. Метою цього управління є максимальне врахування й задоволення освітніх потреб громадян, роботодавців і суспільства в цілому. Інтеграція української освітньої системи в світовий простір, зокрема, європейський, спонукала до створення на всіх рівнях управління відповідних самоврядних і громадських структур [3]. Національною доктриною розвитку освіти України передбачається забезпечення державного управління з урахуванням громадської думки, внаслідок чого змінюється навантаження, функції, структура і стиль центрального та регіонального управління освітою [4]. Державно-громадське управління освітою – особливий тип управління, характерною рисою якого є постійна відповідальна участь і взаємодія в управлінні освітою суб'єктів і їх органів з одного боку, що виражають і представляють інтереси, політику, гарантії та компетенцію держави в галузі освіти (Міністерство освіти і науки України, управління освітою і науки обласних державних адміністрацій, відділи освіти, органи місцевого самоврядування), з іншого боку – суб'єктів і їх органів, що виражають інтереси

* © Решетова І.А., Набока О.Г.*

громадянського суспільства, населення. Тобто державно-громадське управління передбачає поєднання державних і громадських засад в інтересах особистості, суспільства й держави. Основними його завданнями є реалізація визначених прав та обов'язків педагогів, учнів та їх батьків на участь в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами; демократизація державного управління освітою; задоволення потреб та інтересів учасників навчально-виховного процесу; розвиток погоджувальних механізмів у вирішенні загальних завдань [1].

На думку С. Крисюка, державно-громадське управління – це таке суспільне управління, що забезпечує максимальну участь громадян у розробці стратегічних напрямків розвитку освітньої галузі, у процесі постійного управління нею для задоволення потреб членів суспільства. Державно-громадське управління освітою розглядається як відкрита, демократична модель управління, в якій органічно поєднуються засоби державного впливу з громадським управлінням [3].

За В. Бочкарьовою, структуру державно-громадського управління можна подати як «інтеграцію трьох напрямків роботи»:

- 1) демократизації діяльності органів державної влади та управління освітою;
- 2) розвитку асоціацій учасників освітньої діяльності (професійні асоціації педагогів, органи учнівського та батьківського самоуправління всіх рівнів);
- 3) організації громадських органів управління освітою [1].

Розглянемо більш детально діяльність органів громадського самоврядування в загальноосвітньому навчальному закладі. Розрізняють такі органи громадського самоврядування: учнів (учнівський комітет), учителів (профком, методична рада) та батьків (батьківський комітет).

Акцентуємо увагу на діяльності батьківського комітету загальноосвітнього навчального закладу. Загальношкільні та класні батьківські комітети є органами громадськості в школі та дійовими помічниками педагогічного колективу в навчально-виховній роботі. Батьківські комітети загальноосвітніх навчальних закладів діють відповідно до Примірного положення про батьківські комітети (ради) загальноосвітнього навчального закладу, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України № 440 від 2 червня 2004 року. Згідно із зазначеним положенням метою діяльності батьківських комітетів загальноосвітніх навчальних закладів є захист законних інтересів своїх дітей в органах громадського самоврядування закладу, у відповідних державних, судових органах, а також надання допомоги педагогічному колективу в реалізації завдань загальної середньої освіти [5]. Основними завданнями діяльності комітетів є сприяння створенню умов для:

- формування та розвитку особистості учня та його громадянської позиції, становленню учнівського самоврядування;
- виховання в учнів шанобливого ставлення до державних святинь, української мови і культури, історії та культури народів, які проживають в Україні;
- формування загальнолюдської культури і моралі, культури міжетнічних відносин;
- захисту здоров'я та збереження життя і здоров'я дітей;
- здобуття учнями обов'язкової загальної середньої освіти, розвитку їх природних здібностей та підтримки обдарованої молоді;
- запобігання бездоглядності дітей у вільний від занять час і безпритульності;
- всебічного зміцнення зв'язків між родинами, навчальним закладом і громадськістю з метою встановлення єдності їх виховного впливу на дітей;
- залучення батьківської громадськості до професійної орієнтації учнів, позакласної та позашкільної роботи;
- організації роботи з розповсюдження психолого-педагогічних і правових знань серед батьків, підвищення їх відповідальності за навчання і виховання дітей;
- вирішення питань розвитку матеріально-технічної бази навчального закладу та його благоустрою.

Батьківський комітет школи формується з голів (представників) усіх комітетів класів. Кількісний та якісний склад комітету закладу, термін його повноважень визначаються радою цього закладу. Батьківський комітет школи в разі необхідності може скликати збори батьків закладу [5].

Батьківський комітет планує свою роботу на підставі плану роботи загальноосвітнього навчального закладу, рішень зборів батьків, рекомендацій директора, класного керівника, органів учнівського самоврядування, громадськості.

Досвід доводить, що успіх роботи батьківського комітету школи залежить, по-перше, від працездатності й активності всіх його членів, по-друге, від дійового повсякденного керівництва його діяльністю з боку директора школи та класних керівників, по-третє, від особистого зв'язку членів комітету з учителями, по-четверте, від організованої планової та систематичної роботи всіх його постійно діючих комісій. Зазвичай батьківський комітет школи зі свого складу утворює такі постійно діючі комісії: навчально-виховну, культурно-масову, комісію з педагогічної пропаганди, матеріально-побутову та санітарно-господарську [6].

Навчально-виховна комісія батьківського комітету приділяє значну увагу успішності та поведінці учнів. Члени комісії разом із класними керівниками відвідують окремих батьків удома і проводять із ними певну роботу, після чого здебільшого поліпшується успішність і дисциплінованість їх дітей. Якщо виявляється, що причиною недисциплінованості та поганої успішності є самі батьки, то недбалих батьків викликають на засідання навчально-виховної комісії або на засідання батьківського комітету школи чи педагогічної ради.

Матеріально-побутова комісія проводить значну роботу в справі надання матеріальної допомоги окремим незабезпеченим дітям з фонду, який щороку створюється в школі і перебуває в розпорядженні батьківського комітету. Батьківський комітет школи інколи ухвалює рішення про вжиття заходів до окремих батьків, що не виконують своїх батьківських обов'язків, а також про поліпшення матеріально-побутових умов окремих учнів, які цього потребують.

Культурно-масова комісія разом учителями організує відвідування учнями театрів, кінотеатрів, проводить екскурсії до музеїв, підприємств, допомагає у проведенні тематичних учнівських вечорів, в організації художньої самодіяльності тощо.

Комісія з педагогічної пропаганди допомагає виявляти труднощі, з якими стикаються батьки у вихованні дітей, виявляти і поширювати кращий досвід сімейного виховання, організувати класні й загальношкільні батьківські збори. Членами комісії організуються шкільний лекторій для батьків, проводяться загальношкільні батьківські конференції з обміну досвідом сімейного виховання та ін.

Санітарно-господарська комісія надає систематичну допомогу шкільному лікареві в догляді за санітарним станом шкільного приміщення, їдальні, в організації щеплень проти різних інфекційних хвороб, у проведенні в шкільному лекторії лекцій щодо профілактики дитячих захворювань, в організації оздоровлення дітей тощо. Члени комісії беруть активну участь у підготовці до нового навчального року та в зміцненні навчально-матеріальної бази школи, залучаючи батьківський актив [6].

Голови постійно діючих комісій наприкінці кожної навчальної чверті звітують про свою роботу на засіданні загальношкільного батьківського комітету [6].

Батьківський комітет школи як одна з найважливіших ланок у системі роботи школи з батьками, відіграє значну роль у зміцненні зв'язків між родинами, навчальним закладом і громадськістю; підвищенні відповідальності батьків за навчання й виховання дітей; сприянні створенню умов для всебічного розвитку дитини.

Таким чином, урахувавши загальні тенденції модернізації освіти, однією з суттєвих складових проведення цих реформ у кожному навчальному закладі є формування соціального партнерства учасників шкільної освіти – учителів, учнів, їхніх батьків. У сучасних умовах неможливо обійтися без підтримки батьківської громадськості, шефів, тому роль батьківських комітетів у загальноосвітніх навчальних

закладах є ключовою в державно-громадському управлінні сучасною школою. Саме тому порушені у статті проблеми потребують подальшого наукового пошуку.

Література:

1. Бочкарев В.И. Государственно-общественное управление образованием: каким ему быть? / В.И.Бочкарев // Педагогика. – М., 2001. – №2. С. 9-13.
2. Єльнікова Г. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського управління / Г. Єльнікова // Директор школи. – 2003. – №40-41. – С. 10-11.
3. Зайченко О.І. Шляхи розвитку державно-громадського управління в системі освіти / О.І. Зайченко // Теорія та методика управління освітою. – № 4. – 2010. – С. 1-9.
4. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26. – 96 с.
5. Примірне положення про батьківські комітети (ради) загальноосвітнього навчального закладу, затверджене Наказом МОН України №440 від 2 червня 2004 р.
6. Шаповал М.М. Спільна робота школи, сім'ї і громадськості / М.М. Шаповал. – Київ : Радянська школа, 1965. – 232 с.

Решетова И.А., Набока О.Г.

МЕСТО РОДИТЕЛЬСКИХ КОМИТЕТОВ В ГОСУДАРСТВЕННО-ОБЩЕСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ

Статья посвящена рассмотрению проблемы деятельности родительских комитетов школы и их места в государственном управлении общеобразовательным учебным заведением. В статье выяснено сущность понятия «государственно-общественное управление», его цели и задачи. Исследователем проанализированы нормативно-правовые документы, регламентирующие деятельность родительских комитетов школ. Исследованы вопросы деятельности органов общественного самоуправления, в частности родительских комитетов общеобразовательных учебных заведений. В ходе научного поиска рассмотрена деятельность постоянно действующих комиссий родительских комитетов школ. Детально исследованы направления деятельности постоянно действующих комиссий родительских комитетов общеобразовательных учебных заведений.

Ключевые слова: государственное управление, родительский комитет общеобразовательного учебного заведения, постоянно действующие комиссии.

Reshetova I.A., Naboka O.G.

THE ROLE OF PARENTS' COMMITTEES IN STATE AND PUBLIC ADMINISTRATION OF A SECONDARY EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

The article is devoted to the analysis of the problem of the activity of parents' committees of school and their place in state and social administration of secondary educational establishments. The author has analyzed the normative and legal documents that disclose the activity of the parents committees of schools. The author has proved the need of the research of the question of state and public administration in the system of education. The aim of state and public administration has been determined. It lies in the satisfaction of the educational needs of people, employers and society in common. State and public administration has been proved to be a special type of management with the main feature that lies in constant responsible participation and interwork in the administration of education and its bodies that on the one hand express and represent the interests, policy, guarantees and competence of the state in the sphere of education and on another hand the bodies that express the interests of society and people. The researcher has determined the main tasks of state and public administration in the system of education.

The self-rule bodies of school have been noticed separately, namely the parents' committees of secondary educational establishments. The question of the organization of the activity of the parents' committees in schools has been disclosed, the lines of work of its constantly working commissions have been studied. The author has proved the importance of the parents' committees of schools in state and public administration of secondary educational establishments.

Key words: public and state administration, parents' committee of secondary educational establishment, constantly working commissions.